REINTEGRATION OF FAITH INTO SOCIETY

Ştefan Vlăduţescu
Prof., PhD., University of Craiova

Abstract: This study investigates the religious revival in the contemporary age. It is taken as example a study of great relevance published by writer Nicolae Coande. The method used consists of thematic-linguistic procedures and in comparing procedures. It starts from the finding that between the anxieties with which the spirits inevitably give their chest at one moment are the ones generated by questions about religion and God. The idea to be reached is that these fundamental anxiety, brand writers give them a clear and engaging discourse response. The conclusion is that we can talk about the revival of the religious in our society..

Keywords: religiosity, religious revival, religious discourse, weak religiousity,message

1. Introducere

Nicolae Coande este cel mai important poet din linia întunecată a liricii din Oltenia de azi. El face din întrebările despre Dumnezeu, despre ce face, unde se află şi ce întreprinde acum Dumnezeu o problemă simbolică şi o problemă practică (ce fac eu din mine în prezenţa lui Dumnezeu, ce trebuie să fac eu în lumea de acum şi de aici). Toate aceste întrebări şi altele animă cele 14 eseuri ce, structural, compun volumul ”Dumnezeu – poet şi protector al lumii. Eseuri despre întoarcerea religiosului”(Bucureşti, Editura Tracus Arte, 2016) şi care în mare parte au fost publicate anterior în reviste româneşti de cultură.

2. Interogaţie şi răspuns

Situaţia meditativă ce alcătuieşte cadrul de bază al cărţii arată că reflecţia are loc ca şi cum istoria s-a încheiat. Ce a fost de spus s-a spus; ce era de făcut, s-a făcut. Acum nu rămâne decât să privim spre Dumnezeu şi să mai reflectăm o dată la El şi la învăţăturile Lui, să medităm la lecţiile neputinţei sau ale încrâncenării noastre. Întotdeauna mai rămâne ceva de corectat, mai rămâne ceva de gândit şi de spus (Motoi & Popescu, 2017; Motoi, 2017; Sauvageau, 2017). Mereu rămâne ceva în urmă, ceva necontrolat. Această situaţie discursivă este declanşată în special de neliniştile existenţiale fundamentale: cine sunt eu, ce sens are lumea, ce fac eu cu viaţa mea. Sunt interogaţiile însingurării, izolării, înstrăinării, ale bilanţului de parcurs. Sunt nelinişti cărora spiritul creator le supravieţuieşte, precum supravieţuieşte trădării, dezamăgirii, nefericirii şi lipsei de recunoştinţă. Sunt interogaţii care se opresc la zidul închis al perplexităţii lui ”oare mai este în lume ceva sfânt?”, ”există vreo salvare?” Este o invocaţie nimănui care se îndreaptă spre Dumnezeu (Herndon, 2016; Achiricesei & Boboc, 2016; Boldea, 2017; de Beer & Mentz, 2017). Este o invocaţie din categoria „ Mă rog să fii, de mine însumi / mă rog să fii. Arată-te” (din „Confundare” de Nichita Stănescu). Pe perplexitatea atingerii limitei se grefează o privire blândă, iscoditoare şi detaşată urmare a unei dureri sau insatisfacţii interioare ce explodează controlat. Acest spirit interogativ îşi trăieşte delicat şi elegant neliniştile, meditează la ele, ia de unul singur şi pe cont propriu în mână destinul oricăruia şi al tuturor, iese în faţă, se expune şi spune. Acest spirit meditează la ce spunea Martin Heidegger într-un interviu din 1966, publicat în ”Der Spiegel” (1976): ”Filosofia nu va mai putea opera nicio schimbare directă, nemijlocită a stării actuale a lumii. (...) Doar un zeu ne mai poate salva” (p. 78). Acest spirit creator constată întoarcerea religiosului.

BDD-A27430 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:07 UTC)

În ordinea realului, scriitorul Nicolae Coande este de felul lui un meditativ, un gânditor. Eseurile din acest volum sunt în cel mai înalt grad texte gânditoare. Forma eseului este adaptată atât profilului intelectual și tipului de gândire ale lui Nicolae Coande, cât și tematicii și problematicii puse în discuție. Eseul este locul părerilor ”apodictic” incidentale ce pot deveni idei fundamentale; este forma supremă a libertății de gândire și a libertății da a scrie (Zhuravskaya, Morozova, Anashkina & Ingaldi, 2016; Frunză, 2017; Brzeszczak & Czuma-Imiołczyk, 2017; Smoląg & Ślusarczyk, 2017). El permite un rulaj nelimitat al metodelor al temelor, și al registrelor de limbaj. Este de observat înainte de toate o variație a metodelor de lucru: de la evocarea literară la dezbaterea tetică, de la constatarea ceremonial-poetică non-argumentativă (vezi poezia de la pagina 112) la argumentarea naturală, de logica naturală la reflecția înalt filosofică și până la ceea ce numește ”încordare hermeneutică” (p. 13).

Religia, credința și relația cu Dumnezeu formează nucleul tematic al cărții. Teza principală este că în lumea noastră ”secularizată” (p. 109) are loc o întoarcere în forță a religiosului. Trăim într-o ”epocă a gândirii slabe, care a observat sfârșitul metafizicii și moartea Dumnezeului moral, și care a lichidat baza filosofică a ateismului, unde nimic nu mai este dat, ci totul este interpretare”, într-o epocă de ”slăbire a gândirii, a fundamentelor filosofiei și teologiei” (pp. 42-44), într-o ”vreme desacralizată” (p. 108). În această epocă în care Gianni Vattimo și Richard Rorty preconizează un viitor al iubirii și carității, expurgat de religie se constată stringenta actualitate a religiosului. Întoarcerea religiosului și actualitatea religiosului formează armătura tetică explicită, acroatică a volumului: întoarcerea religiosului este teza principală, iar actualitatea religiosului este teza conexă. În subsidiar, se expune și o altă teză, o teză acroamatică, ascunsă: în ciuda semnelor negative, a avertismentelor, a pedepselor și a iubirii pe care i-o arată omului, Dumnezeu se bizuie într-un grad deosebit de înalt pe om (Kunz, Ferencova, Hronova & Singer, 2015; Guluta & Rusu, 2016; Ali Taha, Sirková & Ferencová 2016). Perspectiva centrală a cărții este una a unui spirit creator trăind în raport cu un clar sistem de valori și care se sprijină pe deosebit de extinse lecturi literare, teologice, metafizice, teologice, antropologice, filosofico-hermeneutice. Eșafodajul intelectual al volumului este temeinic și complex. Sunt convocați, printre alții, F. Nietzsche, M. Heidegger, A. N. Whitehead, L. Wittgenstein, G. Vattimo, R. Rorty, B. Croce, F. Cornford, N. Steinhardt, L. Kolakowski, H. Bloom, S. Freud, Grigorie de Nazianz, P. Celan, Iulian Apostatul, R. Dworkin, R. Girard, B. Pascal, Descartes, J. Derrida, G. Deleuze, J. Baudrillard, J. D. Caputo, M. Foucault ș. a.. Cartea nu este una inocentă, gingașă, delicat reflexivă, ci una cu adevărat meditativă, hermeneutică, aproape filosofică. În punctele sale cele mai înalte, ea se ridică la exigențele de argumentare, sistemicitate, acurateță a conceptelor și articulare specifice filosofiei.

Dezbaterea ce se articulează de-a lungul cărții pornește literar și se dezvoltă hermeneutic, teologic, metafizic, filosofic. Unele eseuri sunt literare, altele de hermeneutică teologică, de hermeneutică filosofică, altele de filosofie și etică. Detectăm prevalent și peste tot tentația ca, odată cu trăirea interogațiilor despre religie și Dumnezeu (Федотова, 2015; Karpf, 2016; Qian & Huang, 2017; Романова, Абушкин, Рыжов, Машкова, Столярова, Валявко & Яценко), să se pună sub lupă pentru a se flexibiliza bazele metafizicii, axiomele defetiste de tip teologic, hermeneutic, filosofic, etic. Spiritul cogitativ nu-și poate reprima și nici nu era de reprimat propensiunea de a evidenția tezele ce vin în contradicție, de a etala criticile aduse metafizicii de către Nietzsche și Heidegger. Astfel, se situează nu numai într-o religie fără metafizică, dar și într-o hermeneutică filosofică fără metafizică. Se ia distanță față de moartea lui Dumnezeu (F. Nietzsche), față gândirea slabă (G. Vattimo), față de teologia slabă (J. D. Caputo), față de ”religia fără Dumnezeu” (R. Dworkin), față de moartea filosofiei (în favoarea hermeneuticii, R. Rorty), față de ”creștinismul fără religie” (D. Bonhoeffer), față de ”lume fără nimic sfânt de astăzi” (L. Kolakowski), față de ”ieșire din religie” (M.

BDD-A27430 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:07 UTC)

Gauchet), față de ideea că ”filosofia și-a dat obștescul sfârșit” (M. Heidegger), față de ideea că filosofiile sunt pe ducă (R. Girard), față de ”fuga de Dumnezeu” (P. Tillich) etc. În mod subsidiar, prin distanțare sunt convocate, evocate, explicitate și flexibilizate majoritatea tezelor teologice, hermeneutice și filosofice ale unui secol și jumătate de gândire speculativă. Mai rar un poet care să se grefeze atât de calificat pe un așa fond de cunoaștere! Ce ni se spune în mod implicit este că marile spirite au ajuns la un moment dat să se confrunte, religios sau nereligios cu ideea de Dumnezeu. Admirația lui Nicolae Coande merge către A. Einstein (care numea pe Dumnezeu ”Bătrânul” și vedea o legătură indestructibilă între știință și religie), către M. Heidegger (care observa că doar un zeu ne mai poate salva), către L. Wittgenstein (care refuza să gândească că Isus Hristos nu a înviat, ci a putrezit ca oricare altul și nu mai poate ajuta; și care vedea credința ca fiind izvorul fundamental al certitudinii, mântuirii și iubirii), către G. Vattimo (care zicea: ”Mulțumesc lui Dumnezeu că sunt ateu”), către R. Rorty (care reținea pe poeți în fruntea oamenilor care gândesc). Dar de departe favoritul lui Nicolae Coande este A. N. Whitehead (matematician, filosof procesualist și fiu de pastor) care a sintetizat cel mai bine felul în care am putea intra în relație cu Dumnezeu și cum pe această cale s-ar întoarce religiosul. Este de însușit ideea că Dumnezeu nu este nici înainte și nici după facerea lumii, ci deodată cu lumea pe care o actualizează/reactualizează permanent, pe care o reface neîncetat, căci, spune Whitehead, ”Dumnezeu protejează lumea pe măsură ce aceasta trece în imanența propriei lui vieți” (citat din ”Religia în formare”, la p. 84). Omul este liber să facă ce dorește. Puterea lui Dumnezeu făcută vizibilă prin exemplul lui Hristos ”stă în absența forței” (citat la p. 13). În acest sens, Nicolae Coande arată: ”despre această absență a forței care este adevărata viață a omului pe pământ încerc să vorbesc în eseurile mele” (p. 14). Slava lui Hristos, spune Whitehead, nu este pentru oricine; este doar pentru cei care o discern. Dumnezeu nu răspunde la forță productivă cu forță productivă, la forță distructivă cu forță distructivă; rolul Lui ”rezidă în operația îngăduitoare a raționalității covârșitoare a propriei sale armonizări conceptuale. El nu creează lumea, el o protejează; sau, mai exact, el este poetul lumii, călăuzind-o cu o blândă îngăduință” (citat la p. 85). El răspunde întotdeauna cu blândețe și caritate. De la Whitehead provine titlul cărții. Pe de altă parte, perspectiva, concepția, gândirea de adâncime a cărții vin în mare parte de la Whitehead și de la L. Kolakowski.

Per ansamblu, cartea se constituie ca discurs sincretic, un discurs multi-registru: discursul literar, discursul hermeneutic și discursul filosofic fac casă bună. Primul eseu este unul de tip literar, este o reflecție bazată pe o confesiune; în ”La marginea creștinismului local, o confesiune” se relatează despre cum popa Târcă din Osica de Sus (Olt) îl făcea dulce și de dorit pe Dumnezeu, este evocat bunicul scriitorului fostul cârciumar Coande și se vorbește despre copilăria fără creștinism: ”În copilărie nu am avut dreptul la credință, dar nici nu mi s-a interzis explicit acest lucru”. Eseurile cele mai profunde filosofic ni sa par a fi ”Dumnezeu, poet și protector al lumii” și ”Lucrarea vie a unui poet”. Eseul cel mai original este ”Despre câteva feluri de Etică și o biată neputință de a-l iubi pe Celălalt ca pe tine însuți”; aici este expusă ”Etica lui Coande (a omului comun)”care zice ”oare Celălalt mă va iubi pre cât îl iubesc eu? Ia mai lasă, n-o va face, sunt sigur, așa că mai bine mă iubesc pe mine”.

Din radiografierea gândirii despre religie în deceniile din urmă (Ilie, 2014; DeBo'rah, 2016; Gavilanes & Washington, 2017; Sira, Kravcakova & Radvanska, 2016), Nicolae Coande trage concluzia că ”tot mai mulți teologi, filosofi, sau sociologi observă o întoarcere a religiei sub forma unui postsecularism religios” (p. 68).

În mod involuntar, adică pe nesimțite, Nicolae Coande a scris o carte de o mare profunzime hermeneutică ce se citește cu plăcere și interes el. Volumul reprezintă o aventură intelectuală, o meditație extatică și totodată un manual de bune practici în lumea de astăzi a lui Dumnezeu. El este de departe cel mai important volum de eseuri publicat în ultimul deceniu de un scriitor din zona Olteniei, fiind la zi o carte premiabilă.

BDD-A27430 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:07 UTC)

3. Concluzie

”Dumnezeu – poet și protector al lumii. Eseuri despre întoarcerea religiosului” nu este o lucrare științifică, filosofică sistematizată, nu are o armătură argumentativ-demonstrativă prestabilită și nu se dezvoltă strict epistemic. Scriitorul nu și-a propus să facă o cercetare metodică a unei teme sau a unei problematici, a unei idei sau a unui fenomen. Cartea arată cumva un complex față de cercetarea filosofică sistematică, dar în același timp evidențiază că Nicolae Coande are cunoștințele necesare și capacitatea de a face cu competență cercetare hermeneutică, teologică și filosofică autentică mai mult decât cei mai mulți dintre specialiștii locali de conjunctură.

BIBLIOGRAPHY

Achiricesei, R. I., & Boboc, M. (2016). Philosophy, Communication, Technology In Digital Era. Convergent Discourses. Exploring the Contexts of Communication ISBN: 978-606-8624-17- 4, 17.

Ali Taha, V., Sirková, M., & Ferencová M. (2016). The Impact of Organizational Culture on Creativity and Innovation. Polish Journal of Management Studies, 14(1), 7-17.

Boldea, I. (2017). Politics and Religion. Challenges and Ideological Openings. Journal for the Study of Religions and Ideologies, 16(47), 104-109.

Brzeszczak, A., & Czuma-Imiołczyk, L. (2017). Czestochowa municipal company as an entity performing commune's own tasks in terms of waste management in Czestochowa city. World Scientific News, 72, 77-85.

de Beer, J. J., & Mentz, E. (2017). A cultural-historical activity theory focus on the holders of indigenous knowledge as self-directed learners: Lessons for education in South African schools. Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Natuurwetenskap en Tegnologie, 36(1), 11-bladsye.

DeBo'rah, L. (2016). Life after the homicide of young urban African American males: Parental experiences (Doctoral dissertation, Capella University).

Frunză, S. (2017). Axiology, Leadership and Management Ethics. Meta: Research in Hermeneutics, Phenomenology, and Practical Philosophy, Vol. IX, No. 1: 284-299.

Gavilanes, M., & Washington, G. (2017). Sistema de marketing de reciclado con proyección de ayuda social, caso Plasticaucho (Bachelor's thesis, Universidad Técnica de Ambato. Facultad de Ciencias Administrativas. Carrera de Marketing y Gestión de Negocios.).

Guluta, M. C., & Rusu, C. (2016). Leadership Styles and Managerial Behavior in Romanian Companies. Polish Journal of Management Studies, 13(2), 69-80.

Herndon, V. L. (2016). Changing places in teaching and learning: A qualitative study on the facilitation of problem-based learning (Doctoral dissertation, Capella University).

Ilie, G. (2014). Applying Wallerstein's theory to explain the change of the global power and economic poles during financial crisis. Revista de Stiinte Politice, (41), 232.

Karpf, A. (2016). The persistence of the oral: on the enduring importance of the human voice (Doctoral dissertation, London Metropolitan University).

Kunz, V., Ferencova, M., Hronova, S., & Singer, M. (2015). Researching of socially responsible behaviour in selected companies and organizations through their corporate websites. Polish Journal of Management Studies, 12(2), 91-102.

Malek, A. K., Muhammad, H. I., Rosmaini, A., Alaa, A. S., & Falah, A. M. (2017, September). Improvement of nuclear power plants within the perspective of applications of lean manufacturing practices. In AIP Conference Proceedings (Vol. 1885, No. 1, p. 020115). AIP Publishing.

BDD-A27430 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:07 UTC)

Motoi, G. (2017). Could Employees' Motivation Be Increased By A Better Organizational Communication? A Sociological Perspective. Social Sciences and Education Research Review, 4(1), 174-190.

Motoi, G., & Popescu, M. A. (2017). A Comparative Analysis of the Educational and Health Indicators in Rural Marginalized Areas from Dolj County. Revista de Stiinte Politice, (55), 111.

Qian, Z. W., & Huang, G. (2017). Human Capital and Innovation Ability in Medical Education: An Empirical Study. Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education, 13(8), 5395-5403.

Sauvageau, K. (2017). Étude exploratoire des agirs communicationnels adaptés par les enseignants qallunaats au Nunavik au secondaire (Doctoral dissertation, Université du Québec en Outaouais).

Siminică, M, Motoi, A. G., & Dumitru, A. (2017). Financial Management as Component of Tactical Management. Polish Journal of Management Studies, 15.

Sira, E., Kravcakova, V. I., & Radvanska, K. (2016). Using of risk management at small and medium- sized companies in the Slovak Republic. Економічний часопис-XXI, (156), 71-73.

Smoląg, K., & Ślusarczyk, B. (2017). Social Media Usage in the University Activities. In Advances in Applied Economic Research (pp. 225-237). Springer, Cham.

Smoląg, K., Ślusarczyk, B., & Kot, S. (2016). The Role of Social Media in Management of Relational Capital in Universities. Prabandhan: Indian Journal of Management, 9(10), 34-41.

Zhuravskaya, M., Morozova, E., Anashkina, N., & Ingaldi, M. (2016). Toyota-oriented technologies as ecological management tools for transport enterprises. Polish Journal of Management Studies, 13(2), 192-203.

Романова, Е. С., Абушкин, Б. М., Рыжов, Б. Н., Машкова, Л. А., Столярова, Г. И., Валявко, С. М., ... & Яценко, И. И. Системная Психология И Социология.

Федотова, Е. Ю. (2015). Постижение феномена молчание: Витгенштейн и восточная философия (на примере даосизма и буддизма). Вестник Тверского государственного университета. Серия: Философия, (4), 175-183.

BDD-A27430 © 2017 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:07 UTC)